

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานของ ขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย

Causal Factors Affecting of Social Capital and Performance of the Cooperative Movement in Thailand

น้ำฝน ไรเมก¹ และ นิวัต จันทราช²

Namfon Rajczyk¹ and Niwat Chantararat²

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Graduate College of Management, Sripatum University

E-mail: ¹foneasy@gmail.com, ²niwat.ch@spu.ac.th

Received March 17, 2023; Revised July 1, 2023; Accepted July 20, 2023

Abstract

Cooperatives are important to the Thai economy. The cooperative system has a population of more than 11 million people and an operating capital of more than 3.5 trillion baht. The cooperative system consists of specialized business units that rely on social capital to benefit business cooperation. This research aimed to study 1) Social Movement, Board's role, and Worker Cooperative System factors that affect Social Capital and Performance; 2) The influence of variables on Social Movement, Board's role, and Worker Cooperative on System Social Capital and Performance; and 3) a model creating for the Causal factors that influence cooperative movement's social capital in Thailand. This research used quantitative and qualitative research methods. The data were collected through questionnaires. The population was from agricultural cooperatives in Thailand, with a total of 400 samples. The data were used for Structural Equation Modeling (SEM) analysis and sampling with a specific method for the six experts focus group to confirm the study results. The research results were as follows: 1) Social Movement, Board's role, and Worker Cooperative System variables influence social capital and performance. 2) Social Capital variables were directly influenced by Social Movement, Board's role and Worker Cooperative System. Performance variables were directly influenced by Social Movements, Board's Role and Worker Cooperative System. Performance variables were also indirectly

influenced by Social Movements, Board's role and Worker Cooperative System. 3) The causal factors model that influence cooperative movement's social capital in Thailand is new and cognitive. It is sorted from bottom up to top up as follows: Worker Cooperative System, Social Movement, Board's Role, Social Capital and Performance.

Keywords: Social Movement; Board's Role; Worker Cooperative System; Social Capital; Performances

บทคัดย่อ

การสหกรณ์มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย ในระบบสหกรณ์มีประชากรมากกว่า 11 ล้านคน และทุนดำเนินงานมากกว่า 3.5 ล้านล้านบาท ระบบสหกรณ์ประกอบด้วยหน่วยธุรกิจรูปแบบพิเศษที่อาศัยทุนทางสังคมเพื่อประโยชน์ในความร่วมมือทางธุรกิจ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยด้านการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงานที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน 2) ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรด้านการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงานที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน และ 3) สร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประชากรเป็นผู้แทนสหกรณ์การเกษตรสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแบบจำลองสมการโครงสร้าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง และประชุมสนทนากลุ่มย่อยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน เพื่อการยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวแปรขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงานมีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน 2) ตัวแปรทุนทางสังคม ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงาน ตัวแปรผลการดำเนินงาน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ ระบบสหกรณ์แรงงาน และทุนทางสังคม และตัวแปรผลการดำเนินงาน ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงาน และ 3) แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย เป็นองค์ความรู้ใหม่ เรียงลำดับตัวแปรจากล่างขึ้นบน ดังนี้ ระบบสหกรณ์แรงงาน การขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ ทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนทางสังคม; บทบาทกรรมการ; ระบบสหกรณ์แรงงาน; ทุนทางสังคม; ผลการดำเนินงาน

บทนำ

การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ มีปัจจัย แนวทาง และเครื่องมือในแก้ไขปัญหาของสมาชิกสหกรณ์ในฐานะที่เป็นทั้งเจ้าของและผู้ใช้บริการ (Pönkä, 2018, Yu & Nilsson, 2019) โดยผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแต่ไม่พบผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยแนวทาง หรือเครื่องมือใหม่ในแก้ไขปัญหาที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมได้ค้นพบปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ การขับเคลื่อนทางสังคมของสมาชิก บทบาทกรรมการสหกรณ์ที่เป็นผู้แทนของสมาชิก และระบบสหกรณ์แรงงานที่เป็นเครื่องมือใหม่ในการรับสมัครแรงงานเข้าสู่การเป็นสมาชิกสหกรณ์ ทั้งสามปัจจัยนี้ เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อย่างเป็นเอกภาพในการสร้างทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานร่วมกัน การขับเคลื่อนทางสังคมของสมาชิก เพื่อการแก้ไขปัญหาการดำรงชีพของสมาชิกสหกรณ์โดยมีการจัดวางโครงสร้างและการจัดการกลุ่มสมาชิกใหม่ที่เหมาะสมที่ใช้อยู่แบบสมาชิกตามหลักประชาธิปไตยของสหกรณ์ขั้นปฐมนขนาดใหญ่ ชุมชุมสหกรณ์ และสหภาพสหกรณ์ ที่เหมาะกับขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย (Green, 2002; Hao, 2018; Apostolakis & Dijk, 2018) บทบาทของผู้แทนสมาชิก คือ กรรมการสหกรณ์ในการสร้างวิทัศน์ต่อการเติบโตในแนวตั้ง เพื่อสนับสนุนการดำรงชีพของสมาชิกและชุมชน และเครื่องมือใหม่ในการเพิ่มจำนวนสมาชิกหรือตลาดสหกรณ์ คือ ประเภทสหกรณ์แรงงาน เพื่อเปิดโอกาสและการรณรงค์ให้มีการจัดตั้งมากขึ้นในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการผลิตและการบริการในขบวนการสหกรณ์ และช่วยลดปัญหาการว่างงาน ซึ่งการเพิ่มจำนวนสมาชิกสหกรณ์กล่าวได้ว่าเป็นการเพิ่มขึ้นของทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงานที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรด้านการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงานที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน
3. เพื่อสร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ไทย ซึ่งสามารถอธิบายขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อทุนทางสังคม (Social Capital) จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทุนทางสังคม ประกอบด้วย (1) การขับเคลื่อนทางสังคม (Social Movement) ประกอบด้วย เครือข่าย (Network) นโยบาย (Policy) และการตลาด (Marketing) (2) บทบาทกรรมการ (Board's Role) ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งกรรมการสหกรณ์ (In Position as a Member of Cooperative Board of Directors) ความคาดหวังของสมาชิกต่อกรรมการ (Members Expect Board Member) และประสบการณ์ของกรรมการ (Board Member's Cooperative

Experience) (3) ระบบสหกรณ์แรงงาน (Worker Cooperative System) ประกอบด้วย สหกรณ์แรงงาน (Labor Cooperatives) เป้าหมายองค์การ (Organizational Goals) และการบรรลุเป้าหมาย (Achieving Goals)

1.2 ทูทางสังคม (Social Capital) ประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือ (Provide Assistance) การรับความช่วยเหลือ (Receive Assistance) การมีส่วนร่วม (Participation) บรรทัดฐาน (Norms) ความผูกพัน (Bonding) และการเชื่อมโยง (Bridging)

1.3 ผลการดำเนินงาน (Performances) ประกอบด้วย ทูมมนุษย์ (Human Capital) ทูทางการเงิน (Finance Capital) ประสิทธิภาพโครงการ (Program Effectives) และลัทธิอาสาสมัครนิยม (Volunteerism)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (1) ประชากร การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทูทางสังคมและผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ไทย เป็นการศึกษาขบวนการสหกรณ์ในระดับจุลภาค ระดับกลางและมหภาค เพื่อกำหนดขอบเขตด้านประชากรงานวิจัย เป็นประเภทสหกรณ์การเกษตร จำนวน 1,693 แห่ง (2) กลุ่มตัวอย่าง การเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างวิธีคำนวณ 2 วิธี คือ การคำนวณของยามาเน (Yamane, 1967) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้วิธีการกำหนดตามกฎเกณฑ์แห่งความชัดเจน (Rule of thumb) ซึ่งเป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 แห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เชื่อถือได้ และมีความเหมาะสมเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือทางเทคนิคสถิติ Structural Equation Modeling: SEM ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และออนไลน์ และผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้แทนสหกรณ์ สหกรณ์ละ 1 ท่าน คือ ประธานกรรมการดำเนินการ กรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ หรือเจ้าหน้าที่อาวุโสของสหกรณ์

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling methods) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสหกรณ์ จำนวน 6 ท่าน และใช้วิธีเก็บข้อมูลแบบทำการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

3. ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบท่อทูทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ไทย ในปีการศึกษา 2566

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทูทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย มีสมมติฐานในการศึกษาวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : การขับเคลื่อนทางสังคมส่งผลต่อทูทางสังคม

สมมติฐานที่ 2 : การขับเคลื่อนทางสังคมส่งผลต่อผลการดำเนินงานผ่านทูทางสังคม

สมมติฐานที่ 3 : บทบาทกรรมการสหกรณ์ส่งผลต่อทูทางสังคม

สมมติฐานที่ 4 : บทบาทกรรมการสหกรณ์ส่งผลต่อผลการดำเนินงานผ่านทูทางสังคม

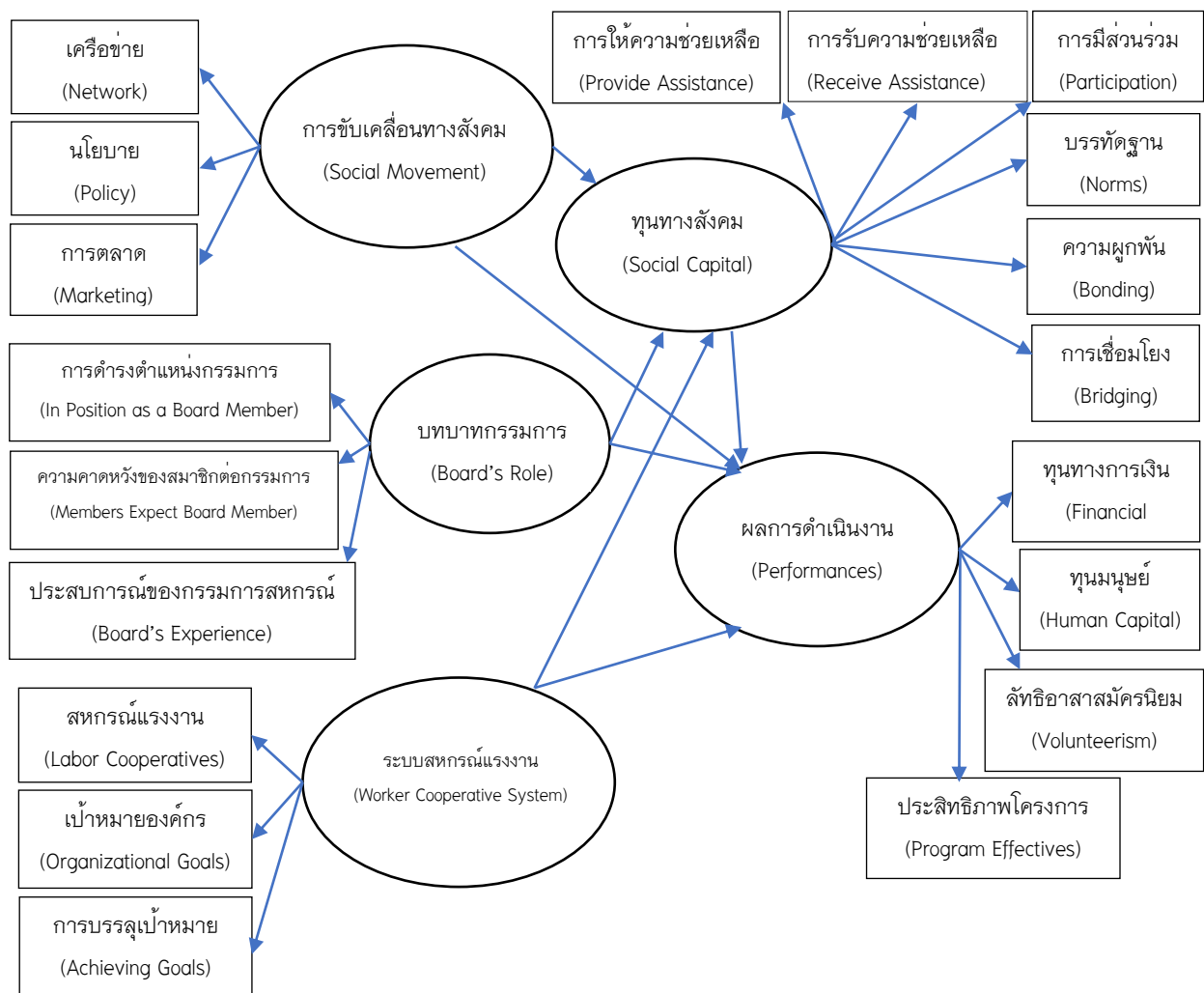
สมมติฐานที่ 5 : ระบบสหกรณ์แรงงานส่งผลต่อทูทางสังคม

สมมติฐานที่ 6 : ระบบสหกรณ์แรงงานส่งผลต่อผลการดำเนินงานผ่านทูทางสังคม

สมมติฐานที่ 7 : ทูทางสังคมส่งผลต่อผลการดำเนินงานธุรกิจ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมสหกรณ์ต่างประเทศ เพื่อให้มีองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ในการนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคม (Social Capital) ประกอบด้วย การขับเคลื่อนทางสังคม (Social Movement) บทบาทกรรมการ (Board's Role) ระบบสหกรณ์แรงงาน (Worker Cooperative System) และผลการดำเนินงาน (Performances) ซึ่งการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยได้อาศัยทฤษฎีระบบ (System Theory) ที่มีองค์ประกอบของปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ (Output) ในการสร้างสมการโครงสร้าง (Bertalanffy, 1968) ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยมีน้อย ผลการสืบค้นพบปัจจัยหรือตัวแปรตามวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 5 ตัวแปร โดยแยกเป็นแฝงภายในและตัวแปรแฝงภายนอก ดังนี้

1. ตัวแปรแฝงภายใน เป็นตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรแฝงภายนอก คือ ทูทางสังคม (Social Capital) และผลการดำเนินงาน (Performances) ดังนี้

(1) ทูทางสังคม (Social Capital) เป็นปัจจัยของคุณค่าทางสังคมในบุคคลหรือรวมกันเข้าเป็นสถาบัน โดยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนได้หลอมรวมทัศนคติกลายเป็นค่านิยมร่วมกัน มีคุณลักษณะของการจัดระเบียบทางสังคม สร้างบรรทัดฐาน และค่านิยมของเครือข่ายของบุคคลหรือในครัวเรือน ชุมชน และสังคมซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับภายนอก ทั้งนี้ คุณค่าทูทางสังคมอาจมีระดับมากหรือน้อยแตกต่างกันไป และทูทางสังคมในระดับใด ๆ ได้ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรหรือสถาบันในระดับนั้น ๆ ซึ่งองค์ประกอบของทูทางสังคม ประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือ การรับความช่วยเหลือ การมีส่วนร่วม บรรทัดฐาน ความผูกพัน และการเชื่อมโยง (Stoll, 2012; Pönkä, 2018; Yu & Nilsson, 2019)

(2) ผลการดำเนินงาน (Performances) เป็นปัจจัยที่ได้รับผลการดำเนินงานของทูทางสังคม เพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจในการทำบำรุงความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งทฤษฎีทูทางสังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างหน่วยธุรกิจกับการสร้างทรัพยากรที่ทรงคุณค่าและการเข้าถึงทรัพยากรที่หายากหรือทดแทนไม่ได้ร่วมกัน โดยผลการดำเนินงานของทูทางสังคมมีองค์ประกอบ คือ ทูมนุษย์ ทูทางการเงิน ลัทธิอาสาศัมคณิยม และประสิทธิภาพโครงการ (Nuno, 2008; Xu, Liang and Zuhui, 2018)

2. ตัวแปรแฝงภายนอก เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงภายใน คือ การขับเคลื่อนทางสังคม (Social Movement) บทบาทกรรมการ (Board's Role) และระบบสหกรณ์แรงงาน (Worker Cooperative System) ดังนี้

(1) การขับเคลื่อนทางสังคม (Social Movement) เป็นกระบวนการของสมาชิกสหกรณ์โดยใช้สภาสมาชิกเป็นกลไกในการขับเคลื่อนตามหลักประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1) เครือข่ายสหกรณ์ในระดับจุลภาค ระดับกลาง และมหภาค เพื่อดำรงไว้ซึ่งพลังสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและการพัฒนาผู้ภาวะผู้นำของการเป็นผู้แทนสหกรณ์ไปดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการสหกรณ์ขององค์กรสหกรณ์ในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป 2) การดำเนินการสร้างนโยบายขององค์กรระดับสูงของขบวนการสหกรณ์ร่วมกับสมาชิกสหกรณ์ในชุมชนเป็นแนวทางการสร้างนโยบายสหกรณ์จากล่างขึ้นบน ซึ่งส่งผลดีต่อการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน และสังคมให้ประสบผลสำเร็จได้ส่งผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์ และ 3) การขับเคลื่อนทางสังคมด้านการตลาดก่อให้เกิดพัฒนาตลาดระดับจุลภาค ระดับกลาง และมหภาค (Green, 2002; Hao, 2018; Apostolakis & Dijk, 2018)

(2) บทบาทกรรมการ (Board's Role) เป็นปัจจัยในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสมาชิก-เจ้าของสหกรณ์ (Gray, 1986) ในการดำเนินกิจการสหกรณ์ที่มีความมั่งคั่งขององค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่นำไปสู่ตำแหน่งสมาชิกในคณะกรรมการดำเนินการในฐานะผู้กำกับดูแลกิจการสหกรณ์ ด้วยความรับผิดชอบ ต่อสมาชิก-เจ้าของสหกรณ์ การจัดสรรทรัพยากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Matthews, 2007)

(3) ระบบสหกรณ์แรงงาน (Worker Cooperative System) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการหนุนเสริมทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานสหกรณ์ โดยการเพิ่มประชากรจากตลาดแรงงานเข้าสู่ระบบสหกรณ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ช่วยลดปัญหาการว่างงาน อีกทั้งสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ทั่วไปมีความต้องการรับบริการด้านแรงงานที่มีคุณภาพ และบรรดาแรงงานเป็นทั้งสมาชิกและเจ้าของสหกรณ์ ที่ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ต้นสังกัด ซึ่งเป็นนายจ้างของแรงงาน ซึ่งประเภทสหกรณ์แรงงานได้รับความนิยมมากในทวีปยุโรปและอเมริกา มีหลากหลายประเภท เช่น สหกรณ์แรงงานการเกษตร สหกรณ์บริการดูแลสุขภาพตามบ้าน และสหกรณ์การจัดการการเงินและบัญชี สหกรณ์นักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (Dolp, 1964; Democracy at Work Institute, 2015; Garrido, 2018)

จากการทบทวนทฤษฎี วรรณกรรม และแนวความคิด สรุปได้ว่า การรวมกันของปัจเจกชนเข้าเป็นขบวนการสหกรณ์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของทุนทางสังคมในขบวนการสหกรณ์ เพื่อการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ตัวแปรที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน คือ การขับเคลื่อนทางสังคมของสมาชิกสหกรณ์ บทบาทกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของสมาชิก และระบบสหกรณ์แรงงานที่เป็นเครื่องมือใหม่ในการรับแรงงานเข้าสู่ขบวนการสหกรณ์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลทฤษฎีจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ ทำให้ผู้วิจัยค้นพบตัวแปรและมีความรู้พื้นฐานการพัฒนาและกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย การออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณ ได้เก็บข้อมูลปฐมภูมิจากสหกรณ์แล้วนำมาตรวจสอบกับการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นข้อสรุปยืนยันข้อมูล ให้สามารถตอบคำถามการวิจัยที่ครอบคลุมการทําวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1) การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้จัดทำร่างแบบสำรวจที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

2) นำร่างแบบสอบถามไปประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐศาสตร์และการจัดการสหกรณ์ในสมาคมเศรษฐศาสตร์สหกรณ์แห่งประเทศไทย ซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการและมีประสบการณ์ด้านสหกรณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 11 ท่าน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารความเสี่ยงจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 1 ท่าน เพื่อยืนยันตัวแปรและปัจจัยที่นำมาศึกษาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย พร้อมทั้งตรวจสอบร่างแบบสอบถามเป็นรายข้อ แล้วนำกลับมาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษา

3) ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญการวิจัยและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งดัชนีความสอดคล้องความเที่ยงของเนื้อหา ค่ารวมเฉลี่ย 0.89 และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อคำถาม

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 ชุด ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้แทนสหกรณ์ ซึ่งเป็นประชากรประเภทสหกรณ์การเกษตรที่มีความซับซ้อนในการดำเนินงาน

เพื่อเป็นตัวแทนของทุกประเภทสหกรณ์ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน (Yamane, 1967) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย

5) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายข้อมูลหรือผลลัพธ์จากการรวบรวมแบบสอบถามหรือการสำรวจ โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นอกจากนี้ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, SD) ในการวัดระดับข้อมูลตัวแปร ได้แก่ การขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ ระบบสหกรณ์แรงงาน ทูทางสังคม และผลการดำเนินงาน และสถิติเชิงอนุมานได้นำมาใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานการศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และสถิติสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยโปรแกรม LISREL

6) การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และผลงานวิจัยด้านสหกรณ์ จำนวน 6 ท่าน เพื่อยืนยันผลการวิจัยที่ได้จากเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อสรุปผลการวิจัย ออกเป็น 6 หัวข้อ ได้แก่ (1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (2) ผลวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยของปัจจัยการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ ระบบสหกรณ์แรงงาน ทูทางสังคม และผลการดำเนินงาน (3) ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย (4) ผลการวิเคราะห์เส้นทาง และ (5) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.25 มีสถานภาพสมรส จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 มีตำแหน่งในสหกรณ์เป็นผู้จัดการ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 มีประสบการณ์ในสหกรณ์เป็นระยะเวลา 6 ปีขึ้นไป จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50

ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์ต้นสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 มีสินทรัพย์รวมต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,000,000,000.00 บาท จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 มีสมาชิกสหกรณ์มาร่วมประชุมใหญ่เพื่อใช้สิทธิ์ออกเสียง ระหว่างร้อยละ 71-80 จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 ระยะเวลาดำเนินงานของสหกรณ์อยู่ระหว่าง 41-60 ปี จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00

2. ผลวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยของปัจจัยการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ ระบบสหกรณ์แรงงาน ทูทางสังคม และผลการดำเนินงาน

(1) การขับเคลื่อนทางสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนทางสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการเรียงลำดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนทางสังคม รายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหารายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ เครือข่าย นโยบาย และการตลาด ตามลำดับ เป็น

การขับเคลื่อนทางสังคมของบรรดาสมาชิกโดยใช้กลไกของสภาสมาชิกตามหลักประชาธิปไตยในสหกรณ์ทุกประเภท
ทุกระดับ เพื่อการขับเคลื่อนเครือข่าย นโยบาย และการตลาดของขบวนการสหกรณ์

(2) บทบาทกรรมการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทกรรมการ ในภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก โดยเรียงลำดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทกรรมการ รายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหา
รายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ความคาดหวังของสมาชิกต่อกรรมการ การดำรงตำแหน่งกรรมการ
สหกรณ์ และประสบการณ์ของกรรมการ ตามลำดับ ซึ่งกรรมการมีที่มาจากสภาสมาชิกโดยการรับรองและเลือกตั้ง
ในที่ประชุมใหญ่ มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อความก้าวหน้าของผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก และ
ความสำคัญของบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร

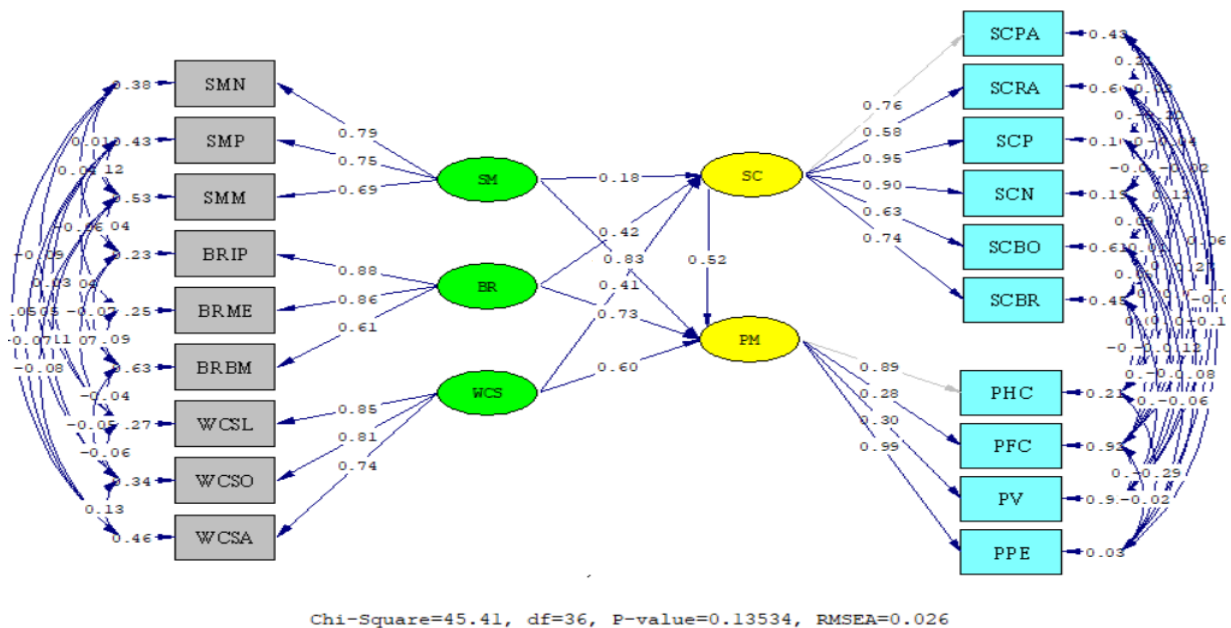
(3) ระบบสหกรณ์แรงงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบสหกรณ์แรงงาน ใน
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบสหกรณ์แรงงาน รายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ย
มากที่สุดไปหารายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ การบรรลุเป้าหมาย เป้าหมายองค์กร และสหกรณ์แรงงาน
ตามลำดับ ปัจจัยระบบสหกรณ์แรงงาน เป็นเครื่องมือในการรณรงค์จัดตั้งสหกรณ์แรงงาน สำหรับขบวนการสหกรณ์
รัฐบาล หน่วยงานและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อให้แรงงานไทยเข้าสู่ระบบสหกรณ์ ทั้งแรงงานฝีมือและวิชาชีพ
สาขาต่าง ๆ

(4) ทูทางสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทูทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
โดยเรียงลำดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทูทางสังคม รายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหารายการข้อคำถามที่มี
ค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ความผูกพัน บรรทัดฐาน การเชื่อมโยง การมีส่วนร่วม การให้ความช่วยเหลือ และการรับความ
ช่วยเหลือ ตามลำดับ ซึ่งทูทางสังคม เป็นคุณค่าในบุคลลธรรมดาได้รวมเข้าเป็นสถาบัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนได้
หลอมรวมทัศนคติกลายเป็นค่านิยมและผลประโยชน์ร่วมกัน

(5) ผลการดำเนินงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทูทางสังคมในภาพรวมอยู่ระดับ
ปานกลาง โดยการเรียงลำดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน รายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหา
รายการข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ประสิทธิภาพโครงการ ทูมนุษย์ ทูทางการเงิน และลัทธิอาสาศัมคณนิยม
ตามลำดับ ซึ่งผลการดำเนินงานเป็นผลของการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานร่วมกันของกลุ่ม องค์กร ชุมชน และสังคม

3. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทูทาง สังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์โมเดลความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 6
ดัชนีที่ผ่านเกณฑ์ การยอมรับ คือค่าดัชนี $\chi^2/df = 1.26$, CFI = 1.00, GFI = 0.99, AGFI = 0.94, RMSEA = 0.026
และ SRMR = 0.024 ดังนั้น สรุปได้ว่า โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิง
ประจักษ์ ดังภาพประกอบที่ 2 และตารางที่ 1

ภาพที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลโดยรวม

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลโดยรวม

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df (45.41/36)	< 2.00	1.26	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	0.99	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.94	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.026	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.024	ผ่านเกณฑ์

4. ผลการวิเคราะห์เส้นทาง

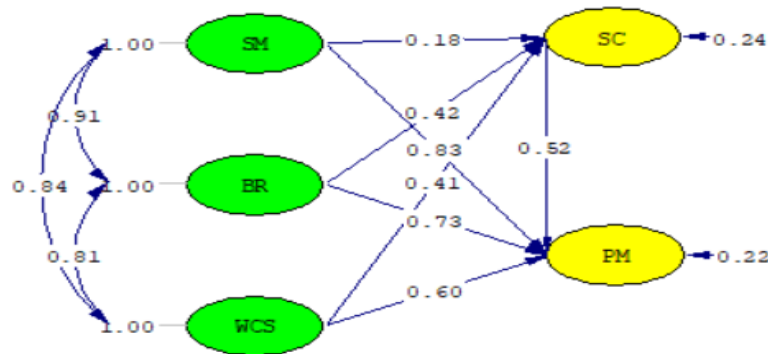
ผลการวิเคราะห์เส้นทางตามแบบจำลองยอมรับสมมติฐาน แสดงว่า การสร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยเป็นไปตามกรอบแนวคิด โดยสรุปดังนี้

(1) ตัวแปรทุนทางสังคม (SC) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการขับเคลื่อนทางสังคม (SM) บทบาทกรรมการ (BR) และระบบสหกรณ์แรงงาน (WCS) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.18, 0.42 และ 0.41 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

(2) ตัวแปรผลการดำเนินงาน (PM) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการขับเคลื่อนทางสังคม (SM) บทบาทกรรมการ (BR) ระบบสหกรณ์แรงงาน (WCS) และทุนทางสังคม (SC) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.83, 0.73, 0.60 และ 0.52 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

(3) ตัวแปรผลการดำเนินงาน (PM) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการขับเคลื่อนทางสังคม (SM) บทบาทกรรมการ (BR) และระบบสหกรณ์แรงงาน (WCS) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.14, 0.22 และ 0.22 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

กล่าวได้ว่า ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในแบบจำลองของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ไทย (อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม) ตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 3 และตารางที่ 2

Chi-Square=45.41, df=36, P-value=0.13534, RMSEA=0.026

ภาพที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวม

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ข้อที่	สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1	การขับเคลื่อนทางสังคมมีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย
2	การขับเคลื่อนทางสังคมมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย
3	บทบาทกรรมการสหกรณ์มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย
4	บทบาทกรรมการสหกรณ์มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย
5	ระบบสหกรณ์แรงงานมีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย
6	ระบบสหกรณ์แรงงานมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย
7	ทุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

5. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อเป็นการยืนยันกรอบแนวคิดและปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยและตอบสมมติฐานในบริบทของกลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยที่ประชุมสนทนากลุ่มย่อยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในวงการสหกรณ์มากกว่า 10 ปี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 6 ท่าน ที่ประชุมมีความคิดเห็นเพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมถึงแนวทางการขับเคลื่อนทางสังคมของบรรดาสมาชิกสหกรณ์ในที่ประชุมสภาสมาชิกของสหภาพสหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของขบวนการสหกรณ์ให้บทบาทที่ชัดเจนมากขึ้นในการสร้างพลังสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในขบวนการสหกรณ์ และการจัดเรียงลำดับ

ปัจจัยหรือตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม เพื่อการนำแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของ ขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ไปใช้ในทางปฏิบัติ ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสหกรณ์ ชุมชนสหกรณ์ สหภาพสหกรณ์ หน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้รับในครั้งนี้ยังเป็น นามธรรม เพื่อการก่อรูปร่างของตัวแปรที่ได้ให้ปรากฏเด่นชัดเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ ควรมีกระบวนการรองรับ ได้แก่ การริเริ่มจัดทำโครงการรณรงค์พัฒนาต่าง ๆ และการวิจัยที่ต่อเนื่องจากผลวิจัยนี้ โดยกำหนดทิศทางเป้าหมาย ให้ชัดเจนเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และวัดผลในทางปฏิบัติได้

อภิปรายผล

1. ข้อค้นพบปัจจัยหรือตัวแปรด้านการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการและระบบสหกรณ์แรงงานที่ ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน ตามผลการวิจัยเชิงปริมาณจากผู้ตอบแบบถามและผู้ให้ข้อมูล สำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการขับเคลื่อนทางสังคมที่เป็นบทบาทของบรรดาสมาชิก ซึ่งเป็นทั้งเจ้าของและผู้ให้บริการที่วางโครงสร้างและการจัดการกลุ่มตามหลักประชาธิปไตยในที่ประชุมสหภาพสมาชิก เพื่อการทบทวน วัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมขบวนการสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการวางเครือข่ายในแนวดิ่งในการส่งผู้แทน สหกรณ์ร่วมเป็นสมาชิกในสหภาพสมาชิกขององค์กรสหกรณ์ระดับสูงขึ้น คือ ชุมชนสหกรณ์ สหภาพสหกรณ์ และ องค์กรการระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ด้านนโยบายและการตลาดในการส่งเสริมพัฒนาสมาชิกและชุมชน สหภาพสมาชิก คัดเลือกผู้แทนสมัครรับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินกิจการ เพื่อความก้าวหน้า และการเติบโตของผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกลไกที่มีศักยภาพและเป็นประเภท สหกรณ์ใหม่ในประเทศไทย ในการรับสมัครแรงงานในตลาดแรงงานเข้าสู่ขบวนการสหกรณ์ เพื่อร่วมกันสร้างบรรทัดฐานในค่านิยมสหกรณ์ร่วมกัน ก่อพลังทุนมนุษย์ ทุนทางการเงิน การมีจิตอาสาร่วมกันเพื่อการพัฒนาตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชุมชนและสังคม การทำงานร่วมกันให้สำเร็จลุล่วง มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Green (2002), Majee (2007), Nuno (2008), Chang et al. (2010), Choi et al. (2012), Richards and Reed (2014), and Apostolakis and Dijk (2018)

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรด้านการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์ แรงงานที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน พบว่า ตัวแปรทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน ได้รับ อิทธิพลจากการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงาน เป็นไปตามบทบาทของผู้แสดงตาม ตัวแปร นั่นคือ สมาชิกผู้เป็นเจ้าของและผู้ให้บริการ กรรมการทำหน้าที่แทนสมาชิกในการดำเนินงานสหกรณ์ และ แรงงาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบสหกรณ์ ผู้แสดงทั้ง 3 กลไก ได้ทำหน้าที่ของตนและ ร่วมมือกันตามค่านิยมและหลักการสหกรณ์เป็นการยกระดับให้ทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานของขบวนการ สหกรณ์ดีขึ้น สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ Wadsworth (2000), Matthews (2007), Couderc and Marchini (2011), Choi et al. (2014), and Apostolakis and Dijk (2018)

3. ผลการวิจัยเพื่อสร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย พบว่า ตัวแปรทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการและ ระบบสหกรณ์แรงงาน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dolp (1964), Dickstein (1986), Green (2002), Wilson (2010), Stoll (2012), Choi et al., (2014), Liang et al. (2015), Richards and Reed (2015), Sdrali et al. (2016), and

Garrido (2018) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ยอมรับสมมติฐานสร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้

สรุปผล

สรุปโดยรวมการวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยนี้ พบกลไกใหม่ เพื่อนำใช้ในการพัฒนาขบวนการสหกรณ์โดยเรียงลำดับตามบทบาทของกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้แสดงตามตัวแปร คือ กลไกระบบสหกรณ์แรงงานในการรับแรงงานคนไทยที่มีศักยภาพเข้ามาสู่ระบบสหกรณ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามค่านิยมและหลักการสหกรณ์ โดยมีประเภทสหกรณ์แรงงานซึ่งเป็นประเภทสหกรณ์ที่ถือกำเนิดขึ้นใหม่ ซึ่งสหกรณ์แรงงานเป็นนายจ้างของแรงงานในการให้บริการจัดหางาน การจัดตารางทำงาน สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน ช่วยลดปัญหาการว่างงานของแรงงานไทย และส่งเสริมแรงงานนอกระบบกลายเป็นแรงงานในระบบได้รับสวัสดิการพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด กลไกสหภาพสมาชิกในการยกระดับเครือข่ายขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยมีความพลังสามัคคีและมีความเข้มแข็งทั้งด้านนโยบาย และการตลาด แนวทางการพัฒนากรรมการให้มีสอดคล้องต่อการเติบโตในแนวตั้ง การยกระดับทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ให้สูงขึ้น และการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายเพื่อผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของขบวนการสหกรณ์

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยปัจจัยหรือตัวแปรด้านการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงานที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน พบว่า ตัวแปรการขับเคลื่อนทางสังคมโดยสมาชิกโดยการส่งเสริมจัดตั้งสหภาพสมาชิกโดยการออกระเบียบปฏิบัติให้มีการประชุมสหภาพสมาชิก แนวทางการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนากรรมการซึ่งเป็นผู้แทนสมาชิกในการมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างการเติบโตในแนวตั้ง และระบบสหกรณ์แรงงานโดยการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งประเภทสหกรณ์แรงงานให้มากขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในภาคส่วนขบวนการสหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์ ชุมชุมสหกรณ์ และสหภาพสหกรณ์ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรไม่แสวงหากำไร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงแรงงาน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ผลการวิจัยอิทธิพลของตัวแปรด้านการขับเคลื่อนทางสังคม บทบาทกรรมการ และระบบสหกรณ์แรงงานที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงาน พบข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนทางสังคมของสมาชิกตามหลักประชาธิปไตยโดยกลไกสหภาพสมาชิก การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมกรรมการควรส่งเสริมความก้าวหน้าและการเติบโตทางธุรกิจในแนวตั้ง และการส่งเสริมจัดตั้งสหกรณ์แรงงานสำหรับแรงงานคนไทย ดังนั้น สหกรณ์ชั้นปฐมขนาดใหญ่มีสมาชิกอยู่อาศัยตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ชุมชุมสหกรณ์ และสหภาพสหกรณ์ซึ่งมีสมาชิกอยู่ทั่วประเทศควรจัดตั้งสหภาพสมาชิกของตนเอง เพื่อเป็นเวทีให้สมาชิกซึ่งเป็นทั้งเจ้าของและผู้ให้บริการได้การทบทวนวัตถุประสงค์ของการร่วมกันเข้าเป็นองค์กร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรกำหนดนโยบายและการออกกฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์และชุมชน รวมทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรร่วมมือกับกระทรวงแรงงานในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ประเภทสหกรณ์แรงงาน

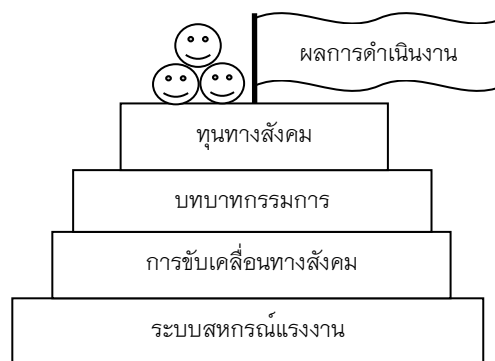
การได้รับแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบจำลองที่สามารถนำไปอธิบายทำความเข้าใจต่อผู้นำสหกรณ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการรณรงค์พัฒนาพลังสามัคคีของขบวนการสหกรณ์ ในการรวมพลังสามัคคีของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตามแนวทางหรือวิธีการสหกรณ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การได้รับแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบจำลองเป็นแบบจำลองในเชิงวิชาการที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปศึกษาต่อเนื่องได้ เช่น การวิจัยและพัฒนาการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนากรรมการสหกรณ์เพื่อการเติบโตทางธุรกิจในอนาคต การวิจัยและพัฒนาเพื่อการจัดทำแผนงานและงบประมาณของภาคีรัฐในการสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์แรงงาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการขอรับการสนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกและชุมชนจากรัฐบาล เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

การนำผลการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ มาสร้างแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมและผลการดำเนินงานของขบวนการสหกรณ์ไทย เป็นองค์ความรู้ใหม่จากการรวมกันของปัจเจกชนเข้าสู่ขบวนการสหกรณ์ ที่เป็นจุดเริ่มต้นของทุนทางสังคมในขบวนการสหกรณ์ เพื่อดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันเริ่มจากปัจจัยระบบสหกรณ์แรงงาน เพื่อการส่งเสริมภาคการผลิตและบริการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นมาใหม่ การขับเคลื่อนทางสังคมของสมาชิกโดยใช้เครื่องมือใหม่ คือ “สภาสมาชิก” ที่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยในสหกรณ์ขั้นปฐมนิเทศที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ห่างไกล ชุมชนสหกรณ์ที่เป็นสหกรณ์ขั้นมัธยม และสหภาพสหกรณ์ที่เป็นองค์กรสูงสุด โดยสภาสมาชิก เป็นเครือข่ายอ้างอิงในการเลือกตัวแทนสมาชิก ไปเป็นกรรมการดำเนินการในสหกรณ์ และองค์กรสหกรณ์ระดับสูง เพื่อประโยชน์ด้านนโยบายและการตลาดที่น่ากลับไปพัฒนาสมาชิกและชุมชน บทบาทกรรมการสหกรณ์และองค์กรสหกรณ์ระดับสูงมีความสำคัญต่อการเติบโตทางธุรกิจในแนวตั้งเพื่อการจัดสรรผลประโยชน์ตอบแทนบรรดาสมาชิก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ได้สร้างทุนทางสังคมให้เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในภาพรวมของขบวนการสหกรณ์ไทย ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย

References

- Apostolakis, G., & Dijk, G. V. (2018). *Cooperative Organizations and Members' Role: A New Perspective*. Working Paper CIRIEC No. 2018/04. Retrieved from <https://www.ciriec.uliege.be/wp-content/uploads/2018/07/WP2018-04.pdf>
- Bertalanffy, L. V. (1968). *General Systems Theory Foundation, Development, Applications*. University of Canada.
- Chang, S. C., Tu, C. J., Li, T-L., & Tsai, B-K. (2010). Social Capital, Cooperative Performance, and Future Cooperation Intention Among Recreational from Area Owners in Taiwan. *Social Behavior and Personality*, 38(10), 1409–1430.
- Choi, E., Choi, W., Jang, S., & Park, S. (2014). Does the Effectiveness of Board of Directors Affect Firm Performance of Consumer Co-operatives? The Case of ICOOP Korea. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 85(3), 371–386.
- Couderc, J.-P., & Marchini, A. (2011). Governance, Commercial Strategies and Performances of Wine Cooperatives: An Analysis of Italian and French Wine Producing Regions. *International Journal of Wine Business Research*, 23(3), 235–257.
- Democracy at Work Institute. (2015). *Worker Cooperative Definition*. US Federation of Work Cooperatives, Adopted 2015.
- Dickstein, C. B. (1986). *The Roles of Support Organizations in Worker Cooperative Systems: A Comparative Case Study*[Doctoral Dissertation, University of Pennsylvania]. Retrieved from <https://repository.upenn.edu/dissertations/AAI8614782>
- Dolp, F. (1964). *Stabilizing Employment of Farm Labor Through Cooperative Organization: A Study of Sequoia Farm Labor Association, Tulare County, California*. University of California.
- Garrido, M. M. (2018). Worker Cooperatives and their Entrepreneurial Process. Theoretical Foundations and Empirical Evidence from the Worker Cooperatives Established in the Valencian Community, 2008–2014. *Journal of Business*, 10(1), 2–23. <https://doi.org/https://doi.org/10.21678/jb.2018.876>
- Gray, T.W. (1986). Member Control Mechanisms from Western Europe. *Journal of Agriculture Cooperation*, 1, 56–74.
- Green, J. J. (2002). *Community-based Cooperative and Networks: Participatory Social Movement Assessment of Four Organizations*. University of Missouri–Columbia.
-

- Hao, J. (2018). Cooperative Member Commitment, Trust and Social Pressure--the Role of Members' Participation in the Decision-making. In *The 30th International Conference of Agricultural Economists*. July 28 – August 2, 2018, Vancouver.
- Liang, Q., Huang, Z., Lu, H., & Wang, X. (2015). Social Capital, Member Participation, and Cooperative Performance: Evidence from China's Zhejiang. *International Food and Agribusiness Management Review*, 18(1), 49–78.
- Majee, W. (2007). *Cooperatives and the Creation of Social Capital: The Case of Caring Home Services*. University of Wisconsin-Madison. ProQuest Dissertations Publishing, 3294049.
- Matthews, W. A. (2007). The Residual Control Roles of Cooperative Boards of Directors: A Preliminary Comparative Analysis. *University of Missouri Columbia, ProQuest Dissertations Publishing*, 3349043.
- Nuno, D. G. (2008) *The Social Capital Effect in Nonprofit Human Service Organizations: An Examination of Potential Outcomes of Organizational Social Capital Relates to Effectiveness*. [Doctoral Dissertation, The University of Texas at Arlington].
- Pönkä, V. (2018). The Legal Nature of Cooperative Membership. *Journal of Entrepreneurial and Organizational Diversity*, 7(2), 39–61.
- Richards, A., & Reed, J. (2015) Social Capital's Role in the Development of Volunteer-led Cooperatives. *Social Enterprise Journal*, 11(1), 4–23. DOI:10.1108/SEJ-09-2013-0037
- Sdrali, D., Rizou, M-G., Giannouli, P., & Makris, K. (2016). What Motivates Employees to Engage in the Social Economy Sector? A Case Study of Greek Cooperative Enterprises. *International Journal of Social Economics*, 43(12), 1334–1350. DOI:10.1108/IJSE-10-2014-0212
- Stoll, J. A. (2012). *The Internet and Social Capital Among Co-operatives in Canada*. University at Buffalo, State University of New York. ProQuest Dissertations Publishing, 3541303.
- Wadsworth, J.J. (2000, Oct.). *Assessing Performance and Needs of Cooperative Boards of Directors*. Cooperative Information Report (CIR) 58, United States Department of Agriculture. Retrieved from <https://www.rd.usda.gov/sites/default/files/cir58.pdf>
-

- Wilson, A. (2010). Co-opting Precariousness: Can Worker Cooperatives be Alternatives to Precarious Employment for Marginalized Populations? A Case Study of Immigrant and Refugee Worker Cooperatives in Canada. *Just Labour: A Canadian Journal of Work and Society*, 16, 59–75. Retrieved from http://www.justlabour.yorku.ca/volume16/pdfs/06_wilson_press.pdf
- Xu, Y., Liang, Q., & Huang, Z. (2018). Benefits and Pitfalls of Social Capital for Farmer Cooperatives: Evidence from China. *International Food and Agribusiness Management Association*, 21(8), 1–16. DOI:10.22434/IFAMR2018.0024
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). Harper and Row.
- Yu, L., & Nilsson, J. (2019), Social Capital and Financial Capital in Chinese Cooperatives. *Sustainability*, 11(8), 2415. DOI:10.3390/su11082415